

א

מה מרמז ר"ת אלול – אני לדודי ודודי לי, בעבודה

[ברכת שלום שמעתי, ריג]

שמעתי טו אלול תש"ב

ובאמור יש לפרש מה שכתוב: "בני גרשון לבני ושמעי". שאם האדם רואה שגרשו אותו מהעבודה, האדם צריך לדעת שזהו מסיבת לבני, כלומר היות שהוא רוצה דוקא לבנונית [מלשון לבן], זאת אומרת שאם יתנו לו לבנונית, היינו שיאיר כל מה שהוא עושה, היינו שירגיש טעם טוב בתורה ותפילה, אז - שמעי, האדם מוכן לשמוע ולעסוק בתורה ומצוות; משא"כ אם בזמן העבודה הוא רואה צורה של שחור אין הוא יכול להסכים שישמע על עצמו את העבודה הזאת. לכן הוא מוכרח להתגרש מהיכל המלך.

כי בקבלת מלכות שמים צריך להיות כניעה ללא תנאי, משא"כ אם האדם אומר שהוא מוכן לקבל על עצמו את העבודה רק בתנאי שיהיה צורה של לבן, היינו יום, שיאיר לו, משא"כ אם תתגלה לו העבודה בצורה שחורה אין הוא מסכים לזה - לאדם זה אין מקום בהיכל המלך, כי בהיכל המלך נותנים להכנס לאלו אנשים שרוצים לעבוד בעל מנת להשפיע, ובזמן שהאדם עובד בעל מנת להשפיע לא חשוב לו מה שהוא מרגיש בעצמו בעת העבודה, אלא אפילו במצב שהוא רואה צורה של שחור, אין הוא מתפעל מזה, אלא הוא רק רוצה שה' יתן לו כח שיוכל להתגבר על כל המכשולים, זאת אומרת - אין הוא מבקש שה' יתן לו צורה של לבן, אלא שיתן לו כח שיוכל להתגבר על כל ההסתרות.

לכן, אלו אנשים שרוצים לעבוד בעל מנת להשפיע, ואם יהיה תמיד במצב של לבנונית - הלבנונית נותנת לאדם להמשיך בעבודה, כי בזמן שמאיר, האדם יכול לעבוד אפילו בבחינת קבלה לעצמו, לכן אף פעם לא יהיה לאדם מקום לדעת אם עבודתו היא בטהרה או לא, וזה גורם שאף פעם לא יוכל לבוא לזכות לדבקות ה'. לכן נותנים לו מלמעלה צורה של שחורות, ואז הוא רואה אם עבודתו היא בטהרה, זאת אומרת, **אם גם במצב של שחורות הוא יכול להיות בשמחה, זהו סימן שעבודתו היא בטהרה.** כי האדם צריך להיות שמח, ולהאמין שמלמעלה נתנו לו הזדמנות שיהיה בידו לעבוד בעל מנת להשפיע. ולכן דוקא בצורה של שחורות הוא צריך להיות בשמחה, משום שרק במצב הזה יש לו ההזדמנות ללכת בבחינת השפעה.

היות וזה על דרך שאמרו חז"ל: "כל גרגרן כועס", שפירושו, מי ששקוע בקבלה עצמית הוא כועס, שהוא תמיד בחסרון, שחסר לו למלאות את כלי הקבלה שלו. משא"כ **מי שרוצה ללכת בבחינת השפעה - הוא צריך להיות תמיד בשמחה,** היינו בכל הצורות הבאות עליו הוא צריך להיות בשמחה, מטעם שאין לו שום כוונה לקבלה עצמית, לכן הוא אומר: ממה נפשך, אם הוא באמת עובד בעל מנת להשפיע, בטח שהוא צריך להיות בשמחה בזה שהוא זכה להיות משפיע נחת רוח ליוצרו. ואם הוא מרגיש שעדיין אין עבודתו להשפיע, הוא גם כן צריך להיות בשמחה, משום שמצד עצמו האדם אומר שהוא לא רוצה שום דבר לעצמו, אם כן הוא שמח בזה שאין הרצון לקבל יכול להנות מעבודה זו, ומזה הוא צריך לקבל שמחה. משא"כ אם הוא חושב שמעבודה זו יהיה ג"כ משהו לתועלת עצמו, כבר הוא נותן רשות לס"א להתאחז בעבודתו, וזה גורם לו עצבות וכעס וכדומה.

שיחת ראש חדש אלול

[אותיות דליבא, קפו]

יש אנשים שיש להם רצון וחשק ללמוד תורה ולהתפלל בכוונה ולעשות מצוות בכל החומרות, ויש לעומת זאת כאלו שהם עצלים. והיות וטבעו של אדם הוא ששולטת בו תכונה של גאווה ואין הוא מסוגל להשפיל את עצמו, לכן תמיד כאשר הוא במצב של עצלות - הוא תולה את הסיבה בסיבה חיצונית, ואומר: מה שאיני לומד הוא משום שאין אני מרגיש טעם בלימוד. ואם ישאלו אותו: לו היית לומד בגלל הטעם - וכי מה שכר היה מגיע לך? על זאת הוא מתעצל לחשוב.

אדם זה, כאשר הוא מתעורר לפנות בוקר הוא שואל את עצמו: מה יהיה לי אם אקום ואלמד? - תענוג! אזי הוא שב ואומר לעצמו: וכי לשם כך אני צריך לקום ולהטריח עצמי? הלא אני מרגיש כבר עכשיו תענוג בשינה ולמה לי להמיר תענוג בתענוג! ועדיין קשה: וכי מי אמר שאדם צריך לעסוק במצוות לשם תענוג? הרי צריך לקיים מטעם "מַצְוָה ועושה"? על זה הוא משיב לעצמו: אני רואה אנשים די מכובדים שאינם באים ללמוד לפנות בוקר וכו', ומדוע אני צריך להיות יותר מהם?

באמת הוא צודק! אבל, יש ויש. יש אנשים שהולכים עם הזרם. אדם, לפי רוח הסביבה אשר בה התחנך, כך הוא רוצה להמשיך ולנהוג. לפי שטבעו של האדם הוא להתנהל כפי שהורגל. אבל אם יש לאדם זכיה, שרוצים מלמעלה שהוא ילך בדרך האמת, כלומר לשם שמים - אזי נותנים לו שירגיש התעוררות ורצון לכך.

אלא שאז בא היצר הרע ומסביר לו: אתה רוצה לשם שמים? - הרי אתה יודע שאין לך שום ניצוץ של כוונה לשם שמים, אם כן מה יהיה לך מכל המעשים שאתה עושה ומכל הוויתורים שאתה מוותר ומכל ההתגברויות שאתה מתגבר? אם לפחות היית מצליח להגיע לכך שעבודתך תהיה בכוונה לשם שמים - עוד היה טעם בווייתורים. אבל הרי אתה יודע שבענין הכוונה לשם שמים לבך בל עמך, וכל מעשיך הינם רק מהשפה ולחוץ, ואתה יודע שבסופו של דבר החיצונים יקחו את כל התורה ועבודה שלך - אם כן לשם מה לך כל העסק וההשתדלות בענין הכוונה? וכמו שאמרו: "כל העולם אומרים לך צדיק אתה". היינו שאומרים לו, בוא ותהיה צדיק מבחינת "כל העולם אומרים".

איך אפשר לצאת מהבוץ הזה?

על ידי שאומרים "אני לדודי". כלומר: כל כולי, כל השאלות, כל החשבונות - אני נותן לדודי! פירוש, שהאדם אומר: אע"פ שאיני מוצא כוח לוותר על הרצונות שלי, ואין בי הרצון לוותר על ה"אני" - בכל זאת אפעל בניגוד לרצוני. ודבר זה צריך לקבל על עצמו בכוח, כמ"ש "קול ה' בכח". וכן אמרו: "אנוכי ולא יהיה לך - מפי הגבורה שמענום". פירוש, כאשר אדם כופה על עצמו במעשה והוא מתגבר ומבטל את עצמו ואומר: אע"פ שגופי אינו מסכים ואינו מבין מדוע לעסוק בעבודה, עלי לתת תפילה לה' שיתן לי רצון במצב הזה שאין לי רצון. לזאת העצה היא שיתגבר על עצמו בכוח. זהו "אני לדודי".

אבל עדיין אין זה מספיק, צריך גם: "ודודי לי". שאדם צריך לצייר במוחו ולפעול כאילו הוא כבר זכה לתענוג הגדול של תורה ומצוות. לכן על האדם לומר: אני פועל כמו שאני כבר מרגיש את דודי, כלומר אני שואל את עצמי מה הייתי עושה אם הייתי מרגיש את דודי, את חשיבות התורה - וכפי הציור הזה כך אני פועל. כמו שאמרו "ר' זצ"ל כתב בהקדמה (עי' הקדמה לתע"ס אות מג), שאדם אינו מסוגל להתעלם

מתענוג גדול, כי גודל התענוג כופה עליו להימשך אחריו והוא מוכרח לפעול על פיו. אם כן מדוע אין אדם נמשך אחר התורה? אין זאת אלא מפני שעדיין לא השיג את התענוג והחשיבות שבה. וכשאדם מתגבר ואומר "ודודי לי", אע"פ שאינו רואה זאת - יש לו כלי.

ומהו האור? כשאבריו מסכימים לדבר זה. הכלי הוא החסרון, שחסר לו בהרגשה ש"דודי לי" - אז בא האור וממלא את החסרון והאדם מרגיש: "ודודי לי".

*

איני מבין איך כל אחד קיבל על עצמו את מצות קביעת עיתים לתורה. יש אדם שלומד בכולל, ויש העובד לפרנסתו ובערב הוא לומד דף היומי. כלומר, כל אחד קובע לעצמו מה שקובע.

ואצלנו - מקודם היה מנהג אצלנו שכל אברך יודע שבשעה שתים לפנות בוקר צריך לקום. האברכים של היום טוענים שאלו של אז היו טיפשים מוחלטים, אבל אנחנו - יש לנו דעת ונסיון חיים, אז אנו יודעים מהי השעה בה צריך להשכים. הם היו טיפשים והיתה להם ידיעה הזו. אנחנו לעומת זאת יש לנו שכל ב"ה, ומכיון שכך אנו יודעים לקבוע לעצמנו את הזמנים שלנו.

והנה זמן תפילה זה ענין ששייך לכל אחד ואחד. לכן בקשתי שלחודש אלול, שיהיו קצת טפשים ויבואו לפני השעה שלוש, רק בחודש אלול, אני מדבר אליהם ומבקש שיהיו קצת טפשים.

ח

זה אומר כולה שלי וזה אומר כולה שלי

[משה עבדי, לח]

ו' עש"ק שופטים, ר"ח אלול שנת תש"ב

שאל מה נשמע מהתורה שאמר בשבוע הקודם, שקבלת התשובה צריכה להיות קבלה שלמה; שאם הוא מאמין שיש בורא, ושיש לו תענוג, וש"כל פעל ה' למענהו" - א"כ צריך הגוף שלנו שיהיה כמו שכבר נפטר מן העולם. שהרי צריך לעשות החלטה מוחלטת: אם הוא מאמין - צריך לקבל עליו באהבה ושמחה דוקא לקיים את מה שכתוב בתורה: "ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך". ואם רואה באמת שקשה לקיים זאת - אם כן אדרבה, איך יוכל להתהפך וליתן תפילות כאלו בלי הרף, בבחי' לא נתוק ממך?!

וצריך להאמין שהקב"ה שומע תפילתה של הנשמה שרוצה לעשות נחת רוח לפניו. אף שהגוף והס"א אומרים להיפך, פשוטו כמשמעו. שהגוף אומר "כולו שלי" בלי דיבורים. אף שבשורש ובראש עדיין מגמגם - אבל כשמתחיל להנות, הנה אומר "כולו שלי", ונעשה "כופר הכל", להיפך ממה שנאמר: "כל פעל ה' למענהו".

וצריך להאמין שיש לו ית' תענוג מעבודתנו. א"כ אם רק יכולים לישון באמצע הלימוד ובתורה והעבודה - זה סימן שהחסרון הוא בשורש, כמו שנאמר: "בזכרי בו, איננו מניח לי לישון".

והתחיל לפרש את המשנה של שנים אוחזין בטלית. שטלית היא הנשמה, שמלבשת לאור ה'. זה אומר כולה שלי, היינו הגוף והס"א טוענים כן. אם כן הנשמה והמאמין והבעלים צריך גם כן דוקא לטעון בהחלט כולה שלי, היינו שרוצה דוקא שכולו יהיה לצורך גבוה, שזה נקרא יצר טוב.

אשר הם שני מלאכים: שהס"א, או מלאך רע, או הגוף, טוען: "כולו שלי", היינו רק לעצמו, ו"כולו שלי" – אפילו התורה והמצוות, לפי שעושה הכל שלא לשמה. והיצר הטוב, או מלאך טוב, או הנשמה אומרת: "כולה שלי" – שהכל של השי"ת. ובאים שניהם לבית דין, ופוסקים שישבעו שניהם. זה נשבע שאין לו בה פחות מחציה, כמו שאיתא שתפילה עושה מחצה; ומלאך רע גם כן בעל כרחו אומר אמן, היינו שהוא צריך להיות בעל תשובה.

היינו, כמו דאיתא שזה לעומת זה עשה האלהים, וכך זה מה דאיתא: והאלהים עשה שיראו מלפניו. עד שזוכים ורואים ש"כולם אהובים כולם ברורים כולם גיבורים כולם קדושים וכולם עושים באימה וביראה רצון קונם".

אבל המלאך רע צריך להיות נשאר בבחי' "בעל כרחו", אף שמבזים אותו ועושים ליצנות ממנו וממחשבותיו, ושהוא כנגד הדעת לומר שהשי"ת צריך לעבודתך ועוד כדומה, אשר זה בעצמו גורם שתהיה העבודה נשאת בבחי' הטהרה. אבל מקודם לא טוב שידע את זאת.

יב

הכנה לסליחות מהי

[ברכת שלום מאמרים, שנת תשמ"ו, לו]

ידוע, כי כל דבר שמעוניינים להשיגו - יש צורך להקדים ולהכין את האמצעים הנחוצים לכך. יש אם כן להתבונן בשאלה: מה על האדם להכין על מנת שיזכה בסליחה מה?

הסליחה ושיעורה

בגשמיות רואים אנו שאין אדם מבקש מחברו סליחה אלא אם כן הוא פגע בו - בגופו, בכבודו או בממונו, שעל פגם זה באה בקשת הסליחה לכפר.

סליחה שאינה באה מתוך הרגשת פגם וחסרון אין לה כל טעם. כגון: אדם שלא פגע בזולתו והוא עומד ומבקש ממנו סליחה, הלה עשוי לחשוד בו שמא הוא אינו שפוי בדעתו. נצייר לעצמנו מה היינו אומרים על אדם ההולך ברחוב ומבקש סליחה מן העוברים ושבים. הלא ודאי משוגע היינו מכנים אותו. כי בקשת סליחה שייכת רק על דבר עבירה.

מאידך גיסא, אם אדם גרם לחברו הפסד מרובה והוא מבקש ממנו סליחה כלאחר יד, ודאי לא יעלה על הדעת שאותו חבר יסלח לו. נמצא, שעל האיש הרוצה לזכות בסליחה - להכין את האמצעים לכך, באופן שיהיו מתאימים לאופי ושיעור הפגיעה. זאת אנו רואים בסדר ההנהגה בגשמיות, כיצד אדם מתנהג בענין הסליחה שבין אדם לחברו.

הסליחה בין אדם למקום

מבין אדם לחברו נלמד את סדר ההנהגה הנצרך בין אדם למקום. כאשר אדם הולך לבקש סליחה מה שימחל לו על כל עוונותיו - נוהגות ג"כ שתי ההבחנות הללו: (א) אין טעם בבקשת סליחה על לא דבר, כי המבקש נראה אז כמי שאינו שפוי בדעתו, או כמי שמתלוצץ מהזולת. (ב) סדר בקשת הסליחה נקבע לפי שיעור הפגם.

אי לזאת, כשאדם בא לבקש מה' שיסלח לו על מה שחטא נגדו ופגם בכבודו ית' - עליו לחשוב ולהתבונן בענין מה שחטא לבורא. שאם לא כן, נראית בקשתו כמו ליצנות - שהוא צועק ובוכה ומבקש סליחה, בה בעת שאין הוא מרגיש בעצמו שהוא פגם בכבודו של המלך.

הרגש הפגם תלוי בשיעור האמונה

מהי הסיבה שאין אדם מרגיש את חומרת חטאיו? מבואר בגמ' (יומא פו, ב): "עבר אדם עברה ושנה בה - נעשית לו כהיתר". משום כך, גם אם אדם בא לבקש סליחה מפני שהוא יודע שפגם בכבוד שמים, עדיין נוהג בו ההבחן הב' - שיעור הסליחה, שהוא נקבע בדיוק נמרץ כפי גדלות החטא. לכן, על האדם להקדיש זמן וכוחות להתבונן ולתת לעצמו דין וחשבון בענין גודל הפגם שפגם בכבוד המלך, כי רק כפי שיעור זה כך הוא יוכל לבקש מלפניו ית' סליחה, לא פחות ולא יותר.

כיצד א"כ ניתן לאמוד את שיעור הפגם? מצינו בגמ' (סוכה נב), שאצל הצדיקים נדמים להם החטאים (-יצר הרע) כהר גבוה, ואצל הרשעים כחוט השערה. ויש לשאול על לשון "נדמה להם", מה ענינו של דמיון לכאן, סוף כל סוף מהי האמת?

אלא, כלל הוא שהרגשה תמיד היא אמת. הרשעים, לפי שרגילים הם בחטאים, שיעור גודל הפגם המורגש אצלם אינו אלא כחוט השערה. ואמת הוא, מפני שכך הם מרגישים. לעומת זאת אצל הצדיקים - הפגיעה בכבוד שמים מורגשת להם כהר גבוה, אם כן כך הוא באמת שיעור גודל הפגם אצלם.

בזמן שהאדם אינו מרגיש את גודל החטא, אין בכוחו של החטא לעורר אותו לתת לב להתבונן כלפי מי הוא חטא ולשוב בתשובה. זאת מפני שאין הוא מרגיש את גדלות וחשיבות הבורא ית'. מגיע חודש אלול, חודש הרחמים והסליחות, והוא חושב לעצמו: הלא גם אנכי יהודי, ומנהג ישראל מדורי דורות הוא אשר כל מי שבשם ישראל יכונה, עומד בעת הזאת לבקש על חטאת בית ישראל. גם בשופר תוקעין כדי להכניס הרהורי תשובה בלבו של אדם. א"כ אני מאמין שגם אני חטאתי ועלי לבקש סליחה מה'. אבל לדעת גודל הפגם - זאת אין בידו! כי זה תלוי בהרגשה, וההרגשה תלויה רק בדבר אחד: בשיעור האמונה בגדלות המלך, שבשיעור זה הוא יכול לשער בעצמו גודל הפגם שעשה עם חטאיו.

אי לזאת, כל אלו שהולכים לומר ולבקש סליחה בלי שום הכנה, מבלי לתת לב להתבונן על מה הם הולכים לבקש סליחה - דומים הם לאותו שפעל נגד חברו דברים חמורים, שדבר כזה מצריך חרטה מעומק הלב, והוא מבקש סליחה כלאחר יד, כאילו חטא בדברים של מה בכך. משום כך אין לבקשת סליחה זו ערך של ממש, כפי שצריך להיות בחטא של ממש.

עיקר החטא עליו האדם מבקש סליחה

באמור עולה שטרם שהאדם הולך לבקש סליחה, עליו להתבונן קודם מהו עיקר החטא. רק אח"כ הוא יוכל להסתכל על החטאים שנגרמו מחמת אותו חטא העיקרי.

על האדם לדעת כי עיקר החטא, מה שהאדם פוגם, אשר מחמתו נמשכים כל יתר החטאים הוא - שאין האדם משתדל שתהיה לו אמונה בקביעות, ואם רק יש לו אמונה חלקית הוא מסתפק בכך, כמ"ש בהקדמה לתע"ס (אות יד). כי אם היתה לאדם אמונה בקביעות, האמונה הזו לא היתה מאפשרת לו לחטוא.

מכאן שצורת בקשת הסליחה של האדם מה' צריכה להיות, שהוא מבקש סליחה על שורש החטאים, והוא - שאין לו אמונה בקביעות. כי רק זהו הדבר שגורם לו את כל החטאים. כיון שהאדם אינו מרגיש

את גדלות ה', ממילא אין הוא יודע כיצד להעריך את כבוד שמים ולא לפגוע. אי לזאת הוא מבקש על כך סליחה מה'. והוא מבקש ממנו שיעזור לו ויתן לו כוח לקבל על עצמו עול מלכות שמים למעלה מהדעת. שיהיה לו כוח ההתגברות והיכולת להתחזק באמונת ה', עד שתיקבע אמונתו ית' בלבו בקביעות תמיד, והוא ידע כיצד להתנהג בין אדם למקום עם קצת יראת הכבוד.

כשאדם יעשה חשבון לעצמו, הוא יראה כי רק דבר אחד חסר לו: לעשות חשבון נפש - מהו ההבדל בין יהודי לנכרי, אשר משום כך אנו עושים ברכה בכל יום: "ברוך אתה ה' שלא עשני גוי". כי אין האדם מתבונן לתת תשומת לב בפירושם של מילים אלו שהוא מוציא מפיו. במה בדיוק הוא שונה מהגוי? צריכים לדעת כי עיקר ההבחן הוא באמונה. שהישראל מאמין בה' והגוי אינו מאמין.

אמנם אחר שהאדם כבר יודע ההבחן הזה, עליו לבדוק עצמו מהו שיעורו באמונת ה', על דרך הנזכרת בהקדמה לתע"ס (שם). עד כמה הוא מוכן לתת ויתורים לטובת אמונתו בה'. אז תהיה לו היכולת לראות את האמת, האם הוא מוכן להקדיש כל מעשיו שיהיו לשם שמים ולא לתועלת עצמו, או שמא רק בשיעורים קטנים הוא מוכן לעשות לשם שמים. דהיינו, רק במקומות שחס ושלום הוא לא יפגום באהבה עצמית. אחרת אין בכוחו לעשות מאומה. באופן זה האדם יכול לראות את האמת, את שיעורו האמיתי באמונת ה'. והוא יוכל גם לראות כי כל החטאים אינם נובעים אלא מסיבה זו.

בזה האדם יקבל הכנה והכשרה, בזמן שהולך לבקש מה' שיסלח לו על כל עוונותיו, שהוא יוכל לשער את גדלו האמיתי של הפגם שהוא פגם בכבודו של המלך, אלו חטאים הוא חטא שעליו לתקנם עד שלא יבוא לחטוא שוב, ומה עליו לבקש מאת ה'.

יד

מהו שמע קולנו, חוס ורחם עלינו, בעבודה*

[ברכת שלום מאמרים, שנת תשמה, נח]

בסליחות: "שמע קולנו ה' אלקינו, חוס ורחם עלינו וקבל ברחמים וברצון את תפלתנו". לבאר זאת, הנה בתחנון של שני וחמישי אומרים גם כן: "חוסה ה' עלינו ברחמין ואל תתנו בידי אכזרים. למה יאמרו הגוים איה נא אלקיהם וכו'. קולנו תשמע ותחון, ואל תטשנו ביד אויבנו למחות את שמנו" וכו'. ומסיימים: "ובכל זאת שמך לא שכחנו, נא אל תשכחנו". יש להבין, מהו שמטעם "ובכל זאת שמך לא שכחנו", אנו מבקשים: "נא אל תשכחנו". מה חשיבות וגדולה יש בכך שלא שכחנו את שמו, עד שמכוח זה לבד אנו מבקשים את עזרתו ית' ?

להבין זאת צריכים לדעת מהו שאומר "למה יאמרו הגויים", מי הם אותם הגוים ששואלים שאלת הכפירה ר"ל (-רחמנא ליצלן): "איה נא אלקיהם" ? גם יש להבין מה שאנו מבקשים מה': "ואל תתנו בידי אכזרים", מי הם אותם האכזרים שאנו כל כך חוששים להימסר בידם ? גם משמע שעיקר הצורך והסיבה לצאת מהגלות הוא דוקא בגין אותם האכזרים, ולולי הם לא היינו צריכים להתפלל שיוציאו מגלות הגוים. והוא דבר תמוה.

לשמה היא תורת חיים

נבאר זאת עפ"י דרכינו: אנו נולדנו בטבע של רצון לקבל. כל מחשבותינו אינן אלא כיצד לקבל הנאה לתועלת עצמנו, ואין לנו שום טעם בעבודה למען הזולת. אמנם על הרצון לקבל נעשה צמצום, וככל שאנו משועבדים לו אנו נמצאים מרוחקים מה', מטעם שינוי הצורה. מסיבה זו, בזמן שהאדם משוקע

באהבה עצמית הוא נמצא נפרד מחיי החיים, שורה עליו הסתר ואין הוא יכול להרגיש טעמן של התורה והמצוות.

רק בזמן שאדם מאמין שהוא מקיים את מצוות הבורא, והוא אינו מבקש תועלת עצמו בעת קיום המצוות אלא רצונו לעשות נחת רוח ליוצרו - יכול הוא להיות דבוק בנותן התורה. והיות שנותן התורה הוא מקור החיים, האדם הדבק בו מרגיש טעם החיים והתורה נקראת אצלו תורת חיים. אז מתקיים בו מה שנאמר: "כי הוא חייכם ואורך ימיכם". אבל בזמן הפירוד הכל חושך אצלו, שהרי אי אפשר לו לקבל כלום מהתורה, מאחר והוא רחוק.

מתוך שלא לשמה בא לשמה

הגם שחז"ל אמרו: "לעולם יעסוק אדם בתו"מ אפילו שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה". גם בזה יש הרבה תנאים, והראשון שבהם הוא - שיהיה לו צורך לבוא לשמה .

אלא שדבר זה אינו פשוט כלל ועיקר. מפני שהאדם אומר לעצמו: מה חסר לי בשלא לשמה, שמשום כך מבקשים ממני לרכז כל כוחותי ולחשוב שכל מטרתי בעת לימודי היא רק כדי לבוא לשמה, ולא לשום קבלת שכר כלל? וכי דבר שאינו חסר לי עלי לתת עליו יגיעה? כי הגוף תמיד שואל אותו: מה אני ארויח מכך שאתה רוצה לעבוד על מנת להשפיע, הנקרא לשמה? אתה מבטיח לי שאם תתייגע בשלא לשמה - תזכה להגיע לשמה. ואילו אני, מזה גופא אני חושש, שמא לבסוף תגיע לשמה, כי לזאת אני מתנגד בכל תוקף. משום כך הגוף פועל להפריעו בכל דרך אפשרית, והוא מוסיף ומרבה לו הסברים ותירוצים להוכיח שלעולם הוא לא יוכל לעבוד את העבודה של לשמה. לכן קשה שאדם באמת ירצה לבוא לשמה.

הפרעות על שלא לשמה

יתכן שמזה נמשך שאלו האנשים שלומדים שלא לשמה מתוך מטרה לבוא לשמה, הגוף מפריע להם ואינו נותן להם לעסוק אפילו שלא לשמה. כי הוא מפחד שמא מתוך כך הם יגיעו ללשמה והוא יפסיד את כל האהבה עצמית. שהרי אם הם יעשו הכל לשם שמים לא ישאר בידו מאומה. משא"כ אלו שעוסקים בתורה ומצוות במטרה לקיים מצוות ה' מתוך מחשבה שיקבלו על כך שכר בעולם הבא, אבל אין הם מכוונים לצאת מאהבה עצמית ושתהיה להם האפשרות לקיים תו"מ בעל_מנת להשפיע - הגוף אינו מתנגד להם כל כך, היות והם אינם הולכים ישירות נגדו, כי דעתו היא שבלאו הכי הכל ישאר ברשותו, היינו באהבה עצמית.

ב' דרגות בשלא לשמה

נמצא גם בשלא לשמה לבד, הבדל גדול יש במטרה: אם הכוונה היא להישאר בתוך השלא לשמה ולא ללכת הלאה להגיע לשמה, קל לו לאדם להיות מתמיד בלימוד התורה מפני שאין לו התנגדות אמיתית מצד הגוף. משא"כ אם הוא מכוון בעת התעסקותו בשלא לשמה - שעי"ז יגיע לשמה, הגוף מתנגד לכל תנועה והוא מערים קשיים על כל צעד ושעל.

משום כך אלו אנשים שאינם הולכים על המטרה להגיע לשמה, כשהם מסתכלים על ההפרעות שההולכים על הדרך להגיע לשמה טוענים שיש להם, הם צוחקים מהם ואומרים שהם אינם מבינים אותם, מדוע כל דבר קטן נדמה להם כהר גבוה ומכשול זעיר נעשה בעיניהם מחסום כבד, עד שצריכים התגברות גדולה על כל תנועה ותנועה. והם אומרים אליהם: הסתכלו בעצמכם על הדרך שלכם ותראו עד כמה היא אינה מוצלחת. אנו ב"ה לומדים ומתפללים במרץ ובהתלהבות ואין לגוף שום שליטה עלינו להפריענו

מעסק התורה והמצוות - ואילו אתם עם הדרך שלכם, אתם עצמכם אומרים בכל דבר קטן שאתם מתגברים עליו, שדומה הוא כאילו כבשתם הר גבוה.

צדיקים ורשעים ביחס לעבודה לשמה

באמור יש לפרש מה שאמרו חז"ל (סוכה נב, א): "לעתיד לבוא, מביאו הקב"ה ליצר הרע ושוחטו בפני הצדיקים ובפני הרשעים. צדיקים נדמה להם כהר גבוה ורשעים נדמה להם כחוט השערה". יש לפרש שרמזו לב' מדרגות הנ"ל (הגם ששם מדובר לעתיד לבוא ואנו עוסקים בעבודה שבזמן הכנה, עכ"ז דוגמא יכולים לראות).

"צדיקים", הכוונה אלו שרצונם לבוא לשמה. כי צדיק פירושו שכל כוונתו היא רק לשם שמים. ואע"פ שעתה הם עוסקים שלא לשמה, נבחנים הם כבר עכשיו על פי המטרה העתידה. "רשעים", הם אלו שאין מטרתם לצאת מאהבה עצמית ולהגיע לשמה. והם בחינת רשעים, מטעם שהרע הנקרא "מקבל על מנת לקבל" עתיד להישאר אצלם, שהרי הם עצמם אומרים שאינם חפצים לצאת מאהבה עצמית! זה שאמרו, שאצל הצדיקים נדמה להם כהר גבוה, מאחר והגוף מתנגד להם כנ"ל. משא"כ אצל הרשעים נדמה יצר הרע כחוט השערה.

המעשה מהרבי ר' בונם זצ"ל

להבין זאת יותר אפשר עפ"י מעשה מהרבי ר' בונם זצ"ל. מספרים ששאלו אותו בעיר דאנציג אשר במדינת גרמניה: מדוע היהודים המתגוררים בפולניה שקרנים והולכים במלבושים מלוכלכים, משא"כ היהודים שבגרמניה הינם אנשי אמת והולכים במלבושים נקיים.

השיב הרבי ר' בונם עפ"י דברי הגמ' (עבודה זרה כ, ב), "אמר רבי פנחס בן יאיר: תורה מביאה לידי זהירות וכו', נקיות מביאה לידי פרישות וכו', יראת חטא מביאה לידי קדושה". ואמר כך: דעו לכם, כשיהודי גרמניה החלו לעסוק בנקיות, בא אליהם יצה"ר ואמר להם: לא אניח לכם ללכת לעסוק בנקיות, כי מידה זו מביאה לשאר דברים עד שמגיעים לקדושה, ולקדושה בשום פנים ואופן אין בכוונתי לאפשר לכם להגיע. מה כבר היה בידם לעשות? הם הלא השתוקקו מאד לנקיות. משום כך הם הבטיחו לו שאם רק יניח להם ולא יפריעם מעבודת הנקיות הם לא ימשיכו הלאה. והם הוסיפו ואמרו לו כי מאחר והם אנשי אמת, אין לו לחשוש פן הם יפרו הבטחתם ויגיעו לקדושה. משראה יצר הרע כך, עזב אותם לנפשם. מטעם זה אנשי גרמניה הולכים בנקיות, כי היצה"ר אינו מפריע להם.

כשראה יצה"ר שאנשי פולניה עוסקים גם הם בנקיות, בא גם אליהם ורצה להפריע להם מטעם הנ"ל. תכף אמרו לו גם הם: לא נלך הלאה. והנה רק פנה מהם יצר הרע והלך לו, מיד המשיכו הלאה עד שהגיעו לידי קדושה. כיון שראה יצה"ר שהם שקרנים, תיכף הוא החל להלחם עמם גם על הנקיות. לכן אנשי פולניה, היות שהם שקרנים קשה להם ללכת בנקיות.

באותו אופן יש להבין את הענין הנ"ל. אלו העוסקים בשלא לשמה ואומרים: מאחר וחז"ל הבטיחו ש"מתוך שלא לשמה באים לשמה", אל לנו להרבות יגיעות מיוחדות בדבר, אלא אנו את שלנו נעשה וסוף הכבוד לבוא. הגם שהם שומעים שיש דעות שסבורות שהדרך הנכונה היא להתאמץ לזכור תמיד שכל מה שאנחנו עוסקים בתו"מ הוא בכדי להגיע לשם שמים, כי זהו השכר שלנו ורק לזה אנו מצפים, ורק באופן זה האדם זוכה לשמה. הם אומרים: אין לנו עסק עם דעות הללו ואין אנו רוצים לשמוע מהן כלל, אלא הלשמה מאליו הוא יבוא כפי הבטחת חז"ל. מאחר וכך, אין יצה"ר בא להפריעם מלעסוק שלא לשמה, כיון שהוא רואה שאין להם בכלל השתוקקות להגיע לשמה.

משא"כ אלו אנשים שיש להם תשוקה להגיע לשמה, והוא רואה שכל מה שהם עוסקים שלא לשמה אינו אלא מטעם חוסר ברירה, כי מוכרחים להתחיל בשלא לשמה כדברי חז"ל, והם יושבים ומצפים מתי כבר יגיעו לשמה. כיון שיצה"ר רואה שהם עושים מאמצים להגיע לשמה מכוח הסגולה של שלא לשמה, הוא חושש פן הם יזכו להגיע למטרתם, לכן תכף הוא מקדים לבוא אליהם, וכבר בשלא לשמה הוא עושה כל מיני פעולות להפריע להם כדי שלא יגיעו ללשמה, והוא אינו נותן לעשות אפילו דבר קטן שלא ללשמה. כנ"ל בתשובתו של הרבי ר' בונם זצ"ל.

מצבי אחורים בדרך לבוא לשמה

מכאן שגם ב"שלא לשמה" יש שתי הבחנות. יש מי שעובד ואינו מכוון עיקר רצונו להגיע לשמה. יש לעומת זאת מי ששם לו למטרה להגיע לשמה. אדם זה בודק עצמו תמיד אם הוא כבר פסע בעבודתו איזו פסיעה קטנה לכיון המטרה, וכשהוא נוכח לדעת שעדיין לא זז כמלא נימה - הוא מתמלא צער על כך, והוא מרגיש עצמו כאילו לא התחיל בעבודת ה' כלל. כי המודד שלו בתורה ומצוות הוא: עד כמה יש בידו לכוון לשם שמים.

ומאחר והוא רואה שאפילו דבר קטן אין הוא יכול לכוון לשמה, הוא מרגיש כאילו עדיין לא עשה שום מעשה בעבודת ה', והוא רואה עצמו ככלי ריק שלא יצלח לכולם. אז הוא מתחיל לחשוב: מה תהא התכלית? הימים עוברים והוא אינו מסוגל לצאת ממצבו. כי כל חשקו אינו אלא באהבה עצמית לבד. ועוד גרוע מכך: בכל רגע הוא נתקל במפריעים העומדים לשטן לו, ובמקום שהוא היה צריך לראות אותם כאילו המה דברים של מה בכך, הוא מסתכל עליהם כאילו היו הר גבוה, שתמיד נראית לפניו ההתנגדות כמו מחסום גדול שלא ניתן להתגבר עליו.

מצבים כאלו מכונים בשם "אחוריים". ועליהם אמר אמו"ר זצ"ל שדוקא במצבי האחוריים האדם מתקדם. אלא שדבר זה לא ניתן לאדם לראותו. למה? כדי שלא יחשב לו לבחינת פנים. ומה חסרון יש בדבר אם על כל פנים הוא הוא יידע את האמת, שבחינת פנים היא ולטובתו נעשתה ההסתרה, ומה שנראה בעיניו הליכה אחורנית - אין זו אלא התקדמות, שהוא זוכה להכרת הרע? התשובה היא, כי אם היה כך, היה נחלש אצלו כח התפלה, כיון שהוא אינו רואה שהמצב יהיה כל כך רע, שהרי סוף כל סוף הוא מתקדם. והוא אומר לעצמו: "הגם שאין אלו אלא צעדים קטנים, יקח הדבר עוד קצת זמן, העיקר שאני הולך". משא"כ כשאין הוא רואה שהוא מתקדם, ולא זו בלבד אלא הוא רואה שהולך אחורנית, אז כשהוא מתפלל - התפלה היא מעומק הלב, לפי שיעור היסורים שהוא מרגיש ממצבו הרע.

טז

סליחות (ב)

[אמרות, ברכת שלום]

מלזה מלכה, מוצש"ק סליחות

ישנם השומרים תורה ומצוות עם כל כלליהם ופרטיהם, וכשמגיע זמן התשובה הם תמהים ושואלים, מה עבירה יש בידם שעליה צריך לעשות תשובה? הנה אהבת השי"ת היא מצוה מן התורה, כמ"ש: "ואהבת את ה' אלקיך" וכו', והאדם אינו מרגיש בלבו אהבת ה'. מדוע א"כ אינו מרגיש בעצמו שהוא חוטא? אלא שמתקיים בו: "עבר ושנה, נעשה לו כהיתר", אשר על כן אין הוא מרגיש שחטא בידו.

ההפך מזה - הוא מרגיש בעצמו שהוא צדיק. ולגבי אותם פעמים אשר נהג שלא כראוי - הרי לכל אחד יש את התירושים שלו, לכן הוא מרגיש עצמו צדיק. הגוף שלו הוא קדוש וגם צדיק. מה הפירוש קדוש? - שכל מה שמצוה הגוף שלו זה קדוש.

וכן הוא אצלנו. כל מה שהגוף דורש - זה קדוש אצלנו. הראיה לכך היא שאנו נשמעים להוראותיו וממלאים רצונו. לא זו בלבד, כאשר הגוף עושה עוולה - יש לנו על כך תירושים והוא נשאר צדיק.

נמצא שבסדר הסליחות עלינו לבקש על הכלי, דהיינו שיתנו לנו מלמעלה את הרגש החסרון. וכמו כן עלינו לבקש על האור, דהיינו מילוי החסרון. נמצא שצריך לבקש הן על האור והן על הכלי.

ב

אזכרה אלהים ואהמיה (סליחות ליום המישי)

[מתוך ברכת שלום מאמרים]

מאמר יט, תשמ"ח

כשאדם משוקע באהבה עצמית, הוא מקבל את חיותו מהקליפות. חיות זו, 'חיות דקליפות', היא שנזכרת בזה"ק בשם "נהירו דקיק", שהם ניצוצי אור דק שנמסרו לקליפות כדי שיתקיימו מהם. החיות הזו הם משפיעים לכל אלה שעדיין אינם מסוגלים לקבל אור דקדושה, שהוא אור המושפע דוקא על כלים שהשפעה. וזהו ודאי צער גדול, כי בכל הנאה שהאדם נהנה הוא הולך ושוקע יותר תחת שליטת הקליפות.

כא

אזכרה אלהים ואהמיה (ב)

[מתוך ברכת שלום מאמרים]

מאמר ט, תש"ן

לכן עיקר עבודת האדם צריכה להיות רק לעבוד לזכות לבחינת אמונה שלמה. רק אז, כאשר ידע שיש לו מלך גדול - אז הגוף יתבטל אליו, ויהיה לו תענוג גדול בזה שהוא משמש מלך גדול. עבודה זו היא שנזכרה בזה"ק (מקץ רכג, רכד; שמות צב) בלשון ש'האדם צריך לעבוד עבודה הקודש כדי לאקמא שכינתא מעפרא'.

זהו שאנו אומרים בסליחות: "אַזְפָּרָה אֱלֹהִים וְאֶהְיֶה, בְּרֵאוֹתַי כֹּל עִיר עַל תְּלֵה בְּנוּיָהּ, וְעִיר הָאֱלֹהִים מְשֻׁפָּלֶת עַד שְׂאוֹל פְּתֻתָּהּ". 'עיר האלקים' נקראת בחינת 'מלכות שמים', שהיא בתכלית השפלות אצל הנבראים. וממילא, כשהיא בשפלות, איך אפשר לעבוד עבור מלך שפל? ! משא"כ אם המלך הוא מלך גדול - יש רצון. כי לפי חשיבותו וגדלותו של המלך, כן יש אנשים שרוצים לשמשו ומבטלים את תועלת עצמם לטובת המלך.

כו

ראש השנה - יום הדין

[אותיות דליבא, קפט]

אאמו"ר זצ"ל כותב בפנים מסבירות : בזמן שאדם מתעלה ברוחניות - באותה מידה הוא מתרחק מגשמיות, אינו מסוגל להיות שרוי בה והוא מתבייש בעצמו איך היה שקוע בה עד עתה. וכמו כן להיפך, כאשר אדם שקוע בגשמיות - באותו שיעור הוא נעשה מרוחק מרוחניות ואין הוא מסוגל להבין איך אפשר לעסוק בה. אמנם לעיתים אדם עומד במצב של בחירה, שעומדים לפניו שני המצבים באופן שווה ואין הוא יודע לצד מי להכריע. אז אם הוא מתחזק ומכריע לצד הרוחניות, הרי הוא זוכה בזה, וכן להיפך.

אם כן בראש השנה דנים את האדם האם לקרבו ולתת לו מחשבות טובות, וזהו שנזכר ראש השנה לגבי ארץ ישראל. והיות והעולם נברא בשביל האדם, וכאשר הוא מתעלה - מתעלה עמו גם הבריאה, לכן נבחן ראש השנה שהוא יום בריאת העולם.

כז

ראש השנה הוא התחלה חדשה

[ברכת שלום מכתבים, לד]

ועיקר העבודה היא תפילה. כי רק על ידי תפילה האדם מסוגל לצאת מרשות הרבים ולהכנס לרשות היחיד. כי בענין התפילה קטן וגדול שוים. ואדרבא, מי שמרגיש יותר את קטנותו הוא מסוגל יותר לתת תפילה אמיתית מעומקא דליבא, מאחר שיודע בעצמו שאין הוא מסוגל על ידי מעשיו העצמיים להחליץ מן המיצר, כי יכול אז לומר שדוקא מי שנברא בכשרונות מיוחדים ובמידות עדינות הוא יכול לפעול משהו בכוח עצמו משא"כ למי שאין את הכשרונות והמידות הטובות, הוא רק לרחמי שמים נצרך. נמצא שרק האדם הזה מסוגל לתת תפילה אמיתית.

אבל צריכים להזהר לא להיות ח"ו בורח מהמערכה. כי דרך היצר, במקום שהאדם יכול לתת תפילה אמיתית הוא מביא לו ניצוצין של יאוש, ומביא לו ראיות והקשים וקל וחומר שתפילתו לא תהיה לתועלת ח"ו, עד שאין האדם מסוגל להאמין ב"כי אתה שומע תפילת כל פה". אבל האמת היא כמו שידוע מאמר חז"ל: "הקב"ה מתאוה לתפילתן של צדיקים". כי ענין התפילה היא עיקר הכלי להשראת השכינה. לכן התפילה הבאה בעת הזו של קטנות היא היותר משובחת, ונקראת: תפילה לעני.

לז

וכתבנו בספר החיים

[מתוך ברכת שלום מכתבים, כ]

א. "וכתבנו בספר החיים". ביקורת צריך שתבוא דוקא מתוך עשיה. ב. בענין קו ימין ושמאל, יש להזהר מלהפך הסדר. ג. דוחה טענת המתרשלים מעבודת ה' באמרם שאין בהם כוחות ראויים. ד. כשזוכה, הרגש התרוממות רוח ושלמות מנוצל לחיזוק הקדושה. ה. מסיים שעיקר החיזוק באמונה הוא בזמן שיש קושיות, ובזה מתכפר הפגם של ידיעה.

ב"ה ו' עש"ק חוקת תשס"ז, פה מנציסטר יע"א

ענין כתיבה

זה לא מזמן קבלתי מכתבים מ... ואני אענה על כל המכתבים באופן כללי ומופשט, היינו אפילו הזקן שבחבורה גם כן יוכל לקבל תשובות מספיקות אפילו על השאלות שהוא לא העלה אותן על הכתב. ואני זוכר עוד איך שאאמו"ר זצ"ל לימד אותו איך לכתוב, ובטח הוא זוכר את זה. כי ענין הכתיבה פירש אאמו"ר זצ"ל על מה שאנו אומרים: "זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים וכתבנו בספר החיים", שענין כתיבה הוא תמיד בדיו שחור על גבי נייר לבן.

ענין לבן הוא הזמן של תורה ועבודה, וזמן שחור היינו בחינת הרע והשפלות שהאדם מרגיש בעצמו. והשחרות הזו צריכה להיות מוקפת לבן על כל אות ואות. היינו שאי אפשר לראות את מצב האמת איך שהוא אלא רק לפי שעות שנותן על תורה ועבודה. כי "המאור שבה מחזירו למוטב". לכן דוקא על ידי ריבוי, היינו בחינת הימין, באים אחר כך למצב של השמאל שנקרא שחרות - ואז נבחנת הכתיבה שהיא כשורה. משא"כ סתם שחרות, שהאדם אינו מרבה בתורה ומצוות ואומר בעצמו שהוא רע, הרע הזה נמשך מחלל דקליפות ואין לזה שום מקום ברשות היחיד.

עתים לטובה, עתים לרעה

וצריכים תמיד להזהר שלא להפוך את סדר הזמנים של ימין ושמאל. וזה על דרך שדרשו ז"ל (ר"ה יז, ב) "תמיד עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה". עתים לטובה עתים לרעה. עתים לטובה כיצד? הרי שהיו ישראל רשעים גמורין בראש השנה ופסקו להם גשמים מועטים. לסוף סרחו. להוסיף עליהן אי אפשר, שכבר נגזרה גזרה. אלא הקב"ה מורידן בזמן על הארץ הצריכה להן, הכל לפי הארץ. עתים לרעה כיצד? הרי שהיו ישראל צדיקים גמורין בראש השנה ופסקו להם גשמים מרובין. לסוף חזרו בהן. לפחות מהן אי אפשר, שכבר נגזרה גזרה, אלא הקב"ה מורידן שלא בזמן על הארץ שאינה צריכה להן. ע"כ.

וזה אני מפרש בשני אופנים: (א) תשובה לאותם החברים שאומרים שתיכף בעת הלידה נתנו להם משמים כוחות קטנים, היינו מוח מצומצם שאין בו לא חריפות יותר מדי ולא הבנה ולא זיכרון ולא מרץ ולא דעה מקיפה וחזקה, והם מדברים סרה על כל כוחות הנפש שלהם ואומרים לנפשם שבודאי מחמת חטא של גלגול הקודם גזר הקב"ה גזירה שירדו לעולם הזה עם כוחות גשמיים מועטים. לזה רמזו במאמרם, שבראש השנה, היינו בתחילת יצירתם, גזרו עליהם כך.

אבל צריכים לדעת: אם חזרו בהן - אותם הגשמים מועטים, היינו כוחות הנפש המועטים, יורדים בזמנם על הארץ הצריכה להם. היינו שכל הכוחות שיש בו משתמש בהם לברכה, וזה מספיק לשיעור שהארץ - היינו הלב - תתן יכולה, היינו פריה ורביה בתורה ומצוות וכו'.

ואם לא זוכים, אז אפילו שנגזרו עליהם גשמים מרובין ואחר כך סרחו - כל הכוחות הגשמיים, הנקראים גשמים מרובין - מורידן שלא בזמן על הארץ שאינה צריכה להן. היינו שמשמש בכל המרץ והשכל, לא לארץ דקדושה אלא למקום מדבריות שיש בהם חיות רעות. אבל בשביל הארץ שתתן יכולה אין שם שום גשמים. (ויכולים לראות אצל הני גדולים, שלגבי עבודה טהורה ונקיה אין להם שום שכל ושום מרץ וכוח). לכן על האדם לתת עיניו ולבו שהגשמים ילכו רק למקום שצריכים להם, אז השיעור מספיק בכדי שתוכל הארץ לתת יכולה וזה נקרא 'עתים לטובה'.

ובזה ניחא מה שחז"ל ציירו 'עתים לטובה' דוקא בזמן שהיו רשעים גמורין בראש השנה. ולמה לא אמרו שהיו צדיקים ונשארו צדיקים? אלא כל אדם, איזה כוחות שיתנו לו - תמיד יש בידו לומר שהם קטנים. לזה תירצו: אפילו רשעים גמורין בתחילת יצירתו, היינו בראש השנה, ופסקו גשמים מועטים - מכל מקום זה מספיק שהארץ, היינו הרצונות שלו יתנו פירות של קדושה. הארכתי בכל זה להוציא את התירוצים שיש לכמה מהחברים המתחכמים לתרץ מעשיהם.

אופן הב' הוא: אם האדם אינו זוכה לתקן מעשיו שילכו על דרך הטהרה, אזי אפילו שנותנים לו איזו חיות של קדושה שיכול להשתמש בה ולהרגיש בעצמו מעט שלמות שעבורה יוכל לתת שבח והודאה להקב"ה שקרבו מעט לעבודתו ית"ש, שזה נקרא "פסקו להם גשמים" וכו', וכוח הזה צריך להאיר לו בזמן העסק בתורה וקיום המצוות, 'כי אין לבוא אל שער המלך בלבוש שק' - אם האדם אינו זוכה, הרגשת השלמות היא בזמן שעוסק בדברים בטלים, היינו בזמן אכילה ושתיה ושאר דברים, ובזמן שבא לקיום תורה ומצוות אז הוא מרגיש את שפלותו, נמצא שדוקא ב'שער המלך' אז הוא לובש את ה'שק' של השפלות. זה פירושו: "שלא בזמנם על הארץ שאינה צריכה להם", וממילא לא יכול להיות פירות לברכה, כי "אין ארור מתדבק בברוך". אלא צריך להיות להיפך, שדוקא בזמן עשיית המצוות צריך להרגיש עצמו בשלמות, ואז מכשיר את עצמו בזה שהשי"ת משרה שכירתו עליו, וזוכה לעריבות ומתיקות נועם עליון, עד שמרחמים עליו ממרום ומדבק את עצמו לנצחיותו ית' וית'.

מא

להבין מה שמבואר בהלכה (א"ר או"ח סימן תקפב) שהאדם צריך לחזור ולעייין בתפילות של ימים נוראים, מטעם שכשיבוא זמן התפילה כבר יהיה זקן ורגיל בה
[ברכת שלום שמעתי, ריד]

ו' עש"ק נעבים כ"ב אלול תש"ב

הענין הוא, שתפילה צריכה להיות בלב, שהוא סוד עבודה שבלב, היינו שהלב יסכים למה שהאדם מדבר בפה (ואם לאו, נקרא זה רמאות, היינו שאין פיו ולבו שוים בו). לכן בחודש אלול צריך האדם להרגיל את עצמו בעבודה העצומה. והעיקר הוא שיוכל לומר: **כתבנו בספר החיים**, היינו בזמן שאומר כתבנו לחיים - שגם הלב יסכים (שלא יהא כחונף), שיהיו פיו ולבו שוים, 'כי האדם יראה לעיניו וה' יראה ללבב'.

ולפי זה, בזמן שהאדם צועק: כתבנו לחיים, שפירוש 'חיים' הוא בחי' להתדבק בחיי החיים, שהוא דוקא על ידי זה שהאדם רוצה לעבוד בבחינת כולו להשפיע, וכל מחשבותיו עבור הנאה עצמית יהיו בביטול גמור. ואז, כשמרגיש מה שהוא מדבר, אזי לבו יכול לפחד שמא ח"ו תתקבל תפילתו, היינו שלא יהיה לו שום רצון עבור עצמו. ולגבי הנאת עצמו מצטייר מצב בדומה שהוא עוזב את כל תענוגי עולם הזה, ביחד עם כל הבריות והחברים ובני ביתו וכל קנייניו ורכושו, ופורש את עצמו ללכת למדבר אשר אין שם שום דבר, רק חיות רעות, ואף אחד לא ידע ממנו וממציאותו, ונדמה בעיניו כאילו אובד את עולמו בפעם אחת, ומרגיש שמאבד עולם מלא חדוות חיים ומקבל על עצמו מיתה מהעולם הזה, ומרגיש שהוא כעת מאבד עצמו לדעת - בזמן הרגשת הציור הזה. ויש לפעמים שהסטרא אחרא עוזרת לו לצייר את מצבו עם כל הצבעים השחורים. אז הגוף בועט בתפילה זו. ונמצא שאי אפשר שתתקבל תפילתו, מסיבת שהוא עצמו לא רוצה שתתקבל.

לכן צריכה להיות הכנה לתפילה, שירגיל את עצמו לתפילה (כאלו) באופן שיהיו פיו ולבו שוים. ובוזה יכולין לבוא שהלב יסכים, על ידי ההרגל, שיביין שבחינת קבלה נק' פירוד ועיקר הוא דביקות בחיי החיים שהוא סוד השפעה.

ותמיד מוכרחים להשתדל בעבודת המלכות, הנקראת בחי' "כתיבה", שהוא בחי' דיו ושחרות. היינו שלא ירצה שעבודתו תהיה דוקא בבחינת "לבני ושמעי" כנ"ל, שרק בזמן הלבנונית הוא ישמע לתורה ומצוות. אלא ללא תנאים, בין בלבן ובין בשחור, תמיד יהיה שוה אצלו, שבכל האופנים הוא צריך להישמע לפקודות של התורה והמצוות.

מט

ובכן תן כבוד ה' לעמוך (ג)

[אמרות, ברכת שלום]

ליל א' דר"ה תשנ"א

מה ענינה של תפילה זו, שמבקשים לקבל כבוד? אלא הפירוש הוא שכאשר אדם עובד לתועלת עצמו - עבודה זו מכובדת היא אצלו, לכן עבודתו נעשית מתוך הרגש של כבוד. משא"כ כאשר מכוון בעבודתו לשם שמים - עבודה זו בזויה אצלו, ואין לו הרגש של כבוד. לכן אנו מבקשים שכאשר אנו עובדים לשם שמים - שנזכה להרגשה שעבודה זו היא מכובדת.

נח

חוק ומשפט*

כת"י אדמו"ר ה'ברכת שלום' זצ"ל

"באין מליץ יושר מול מגיד פשע, תגיד ליעקב דבר חוק ומשפט" (מתפילת הש"ץ בר"ה). יש להבין מהי המשמעות של "דבר חוק ומשפט" שאנו מבקשים ממנו.

ויש לפרש על דרך המוסר: בזמן שהאדם רוצה לקבל על עצמו להתקרב לה', אז תיכף הוא מרגיש את פחיתותו ושפלותו, כי רואה שכל הזמן היה דבוק בדברי הבל כדרך כל העולם. והוא תמה לעצמו, מה פתאום הוא רוצה שהקב"ה יקרב אותו יותר מבני דורו? וזה דומה לו לחוצפה יתירה מצדו.

על זה אומרים: "באין מליץ יושר מול מגיד פשע" - בזמן שהבעל_דבר מתחיל להגיד את חטאותיו ופשעיו, ואין לאדם האפשרות להמליץ עליהם, אז אנו מבקשים: "תגיד ליעקב", היינו להנקודה שבלב, שהיא בחינת "עקב" (שהיא בחי' מצוות שאדם דש בעקביו). "דבר חוק", שחוק הוא ממנו ית', ש'לא ידח ממנו נדח', א"כ הפחות שבפחותים גם הוא יתקרב לה'. ומדוע שיהי' כך? הוא בחי' חוק. אזי מצד המשפט הוא, שיקרב את הזמן במהרה בימינו אמן, ונוכל להתקרב תכף ומיד בשעת התפילה.

מהו "אין לנו מלך אלא אתה" בעבודה

[ברכת שלום מאמרים, שנת תשנ"א, א]

אמת הוא קו אמצעי

הזה"ק מסיים שקריאה זו היא קריאה באמת. ואמת היא חותם טבעת המלך, שזהו קו אמצעי. ויש לבאר דבריו.

להבין ענין קו האמצעי, נקדים לבאר ב' הקוין ימין ושמאל. משל לשני חברים שקבעו שותפות להכין סעודה עבור הקהל. אחד הכין הבשר ודגים, וחברו הביא התבלינים: מלח, חומץ וכד'. לסוף נעשתה מחלוקת ביניהם, וכל אחד אמר שהוא יקרא הקהל אליו בנפרד. זה שהכין הבשר והדגים הגישם לפני הקהל, והנה - טפלים הם המאכלים, והציבור קץ באכילתם. חברו, שהביא התבלינים לבדם, הגישם גם הוא לפני הקהל, והנה - חריפים המה התבלינים עד מות, ואין אדם יכול להכניסם לפיו. עד שמתוך כך מוכרחים היו לעשות שלום ביניהם, וערכו המאכלים עם התבלינים, והיתה הסעודה שלמה.

כמו כן כאן. כשאדם מתחיל ללכת בשלא לשמה - הוא נמצא במצב שלמות, מפני שאינו רואה כל חסרון בעצמו. מצב זה מכונה "קו אחד", אשר ממנו אין מדברים אצל ההולכים בדרך עבודה ה'. משא"כ כשמתחיל לעסוק לשמה, כבר ביארנו לעיל שמתחילה מלחמה, היא מלחת היצר. מלחמה זו מתגלית אצל עובדי ה' בצורה של מחלוקת בין ב' הקוין ימין ושמאל: מצד אחד - האדם מוצא פגמים וחסרונות בעבודתו, כיון שרואה שכוונתו אינה אלא לתועלת עצמו ולא לשם ה', והדבר חורה לו עד מאד. זה נבחן לקו שמאל - שפירושו ביקורת. מצד שני, הוא שמח שמחה גדולה בכל פעולה ופעולה שהוא זוכה לעשות בדברי תורה ועבודה, גם אם עדיין לא זכה לכוונה הראויה. שהרי אפילו עצם מעשי המצוות לבדו חשוב הוא מאד. והגם שבמצב זה נחשב שאין לו אלא אמונה חלקית (כמ"ש בהקדמה לתע"ס אותיד), "חלק" הזה יקר הוא אצלו עד מאד.

ב' הבחנות אלו הרחוקות זו מזו מן הקצה אל הקצה, נבחנות בדרך העבודה לב' קוין: ימין ושמאל. אפשר לדמותם למשל הנ"ל. קו הימין הוא מה שהאדם מחשיב את מעשי התורה והמצוות. ואפילו שהם שלא לשמה, משום שהוא מאמין שמכל מקום הוא מאמין שזכות גדולה יש לו במה שהוא משרת את המלך. קו זה נחשב כמו עצם הסעודה, שהוא הבשר הדגים וכו'. קו השמאל עם הביקורת שלו, שהוא רואה רק חסרונות ופגמים, משול לתבלינים של מלח וחומץ. טבעם אמנם להשביח המאכל בהיותם באים במידה הראויה, ואכן - כל הטעם וההתקדמות בעבודה מגיעים מהביקורת, הקשיים והקושיות. אבל ביקורת לבדה היא מוות. אי אפשר לחיות מדבר כזה. אמנם, כשאדם הולך כפי הסדר הראוי בב' הקוין, הם מתחברים ומשלימים זה את זה עד שנגמרת המדרגה.

זה שאמרו חז"ל: (גדה לא, א) "ג' שותפים באדם: הקב"ה, אביו ואמו". "אביו נותן בו את הלובן", שזהו עיקר בנינו של האדם. אבא הוא בחי' קו ימין, והוא נותן את הלובן, שצבע הלבן רומז לשלמות. "אמו נותנת בו את האודם". אמה רומזת לקו שמאל, והיא נותנת את האודם, שפירושו - בחי' דין וחסרון. משניהם יחד באים לקו האמצעי: "והקב"ה נותן בו נשמה". אז נולדת בחי' אדם.

כשאדם הולך בדרך להגיע לשמה, שעבודתו נעשית בדרך הקוין כנ"ל והוא משתוקק להגיע לקו האמצעי, הוא זוכה וה' שומע תפילתו. אז נאמר בו: "והקב"ה נותן בו נשמה". חיבור ב' הקוין יחדיו לקו אמצעי היא בחי' אמת, והיא "חותם טבעת המלך".

קו שמאל - הירידות הם כלים לגילוי האמת

כשאדם עובר לקו שמאל, והוא מתחיל לראות עד כמה הוא מרוחק מעבודה של להשפיע ועד כמה הוא שקוע באהבה עצמית - חסרונותיו נגלים לו בשיעור שהוא מעולם לא העלה על דעתו. אמש נראה היה בעיניו שהוא בן תורה ובן עליה, והיום נראה לו מצבו שחור משחור.

אך טבעי הוא שאדם יתלה ירידה זו בפעולתה של הסטרא אחרא, ויאמר שהיא שהביאתו לידי כך. היא שנתנה לו מחשבות זרות והרגשות בזויות כאלו שאינן מתאימות כלל, לא רק לעובד ה' אלא אפילו לאדם פשוט, עד שהוא בוש בעיני עצמו להיות נמצא במצב כזה. אין זאת כי אם הסטרא אחרא היא שאשמה בכל.

אך הדברים אינם נכונים. על האדם לדעת ולזכור אז שני דברים חשובים: לא הסטרא אחרא היא שגרמה לו זאת, אלא שמלמעלה עוררוהו. ואין המחשבות הללו באות ממקור חיצוני, אלא מצפוני לבו הם שנגלים כעת, כדי שידע מה עליו לתקן.

להבין זאת, כדאי לעיין בספר פרי חכם (אגרות עמוד יא), באגרת שכתב אאמו"ר בעה"ס זצ"ל לתלמידו, וז"ל:

באמת אודה שצדקת בזה, שאיני מרגיש כלל את המכאובים האלו שאתה מרגיש, ואדרבה, אני שש שמח באותם הקלקולים הגלויים ומתגלים. אמנם כמה אני מתאונן ומצטער על הקלקולים שעודם לא נתגלו ועתידים להגלות. כי קלקול הטמון הוא באפס תקוה, ותשועה גדולה מן השמים היא ההתגלות שלו. כי זה הכלל, שאין לך נותן מה שאין בו, ואם נתגלה עכשיו, אין שום ספק שהיה גם מעיקרא, אלא שטמון היה, לכן שמחה לי בצאתם מתוריהם וכו'.

וְזָכוּר אֲנִי שְׂכַדְבְּרִים הָאֵלֶּה הִיָּה לִי עִמָּךְ בְּיוֹם א' דְּרָאֵשׁ הַשְּׁנָה תְּרַפ"א, בְּחִזְרֵנוּ מִבֵּית אֲבִי מוֹרֵי נ"י מְקִידוּשׁ, סִפְרַת לִי מִחִשְׁבוֹנוֹת מַעֲצִיבוֹת מֵאֵד שְׂרָאִית בְּסִידוּרְךָ בְּבוֹקֵר בַּעַת תְּפִלָּה [הוּא הִיָּה הַבַּעַל תְּפִלָּה שֶׁל שְׁחִרְיָת], וְנִתְמַלְאֵתִי שְׂמִחָה בְּפִנִּיךָ מֵאֵד. וְשָׂאֵלֶת לִי: שְׂמִחָה מֵה זֶה עוֹשֶׂה? אִמְרַתִּי לָךְ גַּם כֵּן כִּנ"ל, שְׂבַהֲתַגְלוֹת רַשְׁעִים קְבוּרִים שֶׁהַבּוֹרָא ית' מִטְּפֵל בּוֹ וּמְדַרְיֵכוּ בְּאוֹפֵן שְׂיוֹכֵל לְבוֹא לְהַגִּיעַ לְמִטְרָתוֹ, שֶׁהִיא הַדְּבִיקוֹת בּוֹ ית', כִּמ"ש: "וּלְדַבְּקָה בּוֹ". לָכֵן, כְּדִי שִׁיְהִיָּה לּוֹ כְּלִי שְׁלֵם, מְעוֹרְרִים בּוֹ חִסְרוֹנוֹת גְּדוּלִים, עַד שֶׁהוּא יוֹכֵל לִוְמַר בְּכָל לְבוֹ: "חֲטָאֵנוּ לְפִנִּיךָ", וְאִפְשֵׁר יִהְיֶה לָתֵת לוֹ אֶת הַמִּלּוּי. הִרִי, הֵן הַחִסְרוֹנוֹת, הֵן הַמִּלּוּיִים - שְׁנֵיהֶם חֲסֵדֵי ה' הֵם, וְלִתְשׁוּעָה גְּדוּלָה יִחֲשְׁבוּ. כִּי "אֵין אֹר בְּלִי כְּלִי", אִי אִפְשֵׁר לְמִלּוּי בְּלֵא שְׂקֵדֵם לּוֹ חִסְרוֹן.

חסדי ה' - לעולם

בתהלים (פט): "חסדי ה' לעולם אשירה, לדור ודור אודיע אמונתך בפי". יש להבין מהו "לעולם" - שמשמע תמיד, בכל עת ובכל שעה. כיצד אפשר לו לאדם שיהיה שר שירי הלל ותשבחות, בה בעת שהוא מוצא עצמו מלא פגמים וחסרונות? איך אדם שמרגיש עצמו מיואש עד שעוד רגע הוא בורח מן המערכה לגמרי - יעמוד וישיר מעומק לבו שירי תודה והלל לה'?

באמור, שכאשר אדם מוצא עצמו בשפל המצב עליו לומר שאין זה מטעם שהוא נעשה עכשיו יותר גרוע, אלא שכעת התגלה מצבו האמיתי, שדברים שעד עתה היו נעלמים וטמונים - הולכים ונגלים בכדי שיהיו כלי לקבל בו מילויים. ועוד הוא מתבונן ורואה שהבורא ית' הוא שגילה לו זאת, כדי שיוכל לתת תפילה אמיתית - נמצא שבד בבד עם הרגשת הריחוק שמתגלה, יש לו שמחה גדולה ועליו לשיר ולהודות

לו ית', על שהוא קרוב אצלו, והוא משגיח עליו ומטפל בו ומראה לו חסרונותיו כדי שיתקנם, עד שיזכה לטבע השני שהוא הרצון להשפיע ויוכל לקבל את המילוי. זהו: "חסדי ה' - לעולם אשירה", אפילו במצב החסרון.

ממשיך הכתוב: "לדור ודור אודיע אמונתך בפי". 'דור ודור' רומז למצבי עליות - וירידות, שיש הפסקים בינתיים. דור הוא החיוב, הפסק שבינתיים הוא השלילה. אמנם, דוקא מבין שני אלה "אודיע", מתגלה בעצמי - "אמונתך בפי".

צא

טעם בהשפעה*

[ברכת שלום שמעתי, לט]

בסעודה יום ב' דר"ה תש"ח

עיקר עבודת האדם צריכה להיות איך לבוא ולהרגיש טעם בלהשפיע נחת רוח ליוצרו. היות שכל מה שהאדם עושה לתועלת עצמו מרחק אותו מה', מטעם שינוי צורה, משא"כ אם הוא עושה מעשה לתועלת ה', אפילו שהמעשה יהיה הכי קטן מכל מקום נקרא זה מצוה.

לכן עיקר השתדלות האדם צריכה להיות להשיג כח המרגיש טעם בלהשפיע. וזהו על ידי שממעטין בכח המרגיש טעם בקבלה עצמית, ואז לאט לאט משיגים את הטעם בלהשפיע.

צג

ענין הסימנים שעושים בליל ראש השנה

[אותיות דליבא, קצד]

אאמו"ר זצ"ל פירש מה שבראש השנה עושים סימנים, כגון שאוכלים ראש ואומרים יהי רצון וכו'. והמשיל זאת לאדם שמתחיל ללכת ביער והוא חושש פן יטעה ולא ימצא את הדרך בה יחזור, על כן הוא עושה לעצמו סימני דרך. כמו כן בראש השנה, שיש לאדם התעוררות ברוחניות והוא מתחיל ללכת בדרך התורה, אבל הוא חושש שבהמשך הזמן יפסיד את ההתעוררות ויאבד את הדרך שהתווה לעצמו - על כן הוא עושה סימנים שיסמנו ויזכירו לו הדרך הנכונה. אם כן הסימנים בראש השנה אינם אלא משל, והעיקר הוא הנמשל.

קו

[אגרות הסולם, כג]

ב"ה ער"ה דשנת תרפ"ז לאנדאן יע"א

וזה שהודיענו המשורר: "אך טוב וחסד ירדפוני כל ימי חיי". שדוד המלך ע"ה הוא כללות הנפש דכלל ישראל, וע"כ היה תמיד משתוקק ומתאוה ונכסף לדביקות האמיתית בו ית'. אמנם הכיר בנפשו אשר השי"ת רודף אחריו - ממש באותו השיעור שהוא רודף אחר השי"ת, וע"כ לא שכח ח"ו את זאת גם בעת געגועיו היותר גדולים. ובזכרוו השי"ת מתגעגע ורודף להתדבק בו בשיעור עצום כמדת עצמו,

נמצא תמיד הולך בכיסופין וגעגועין מחיל אל חיל, בזווגא דלא פסיק, שהוא תכלית שלימות כח הנפש - עד שזוכה לתשובה מאהבה, דהיינו תשוב ו' לגבי ה', שהוא יחוד קוב"ה ושכינתיה.

אמנם 'נפש' בלי דעת והכרה את רבונו, נמצאת לו ירידה גדולה אחר שמתרבים געגועין באיזה שיעור. כי נדמה לו שהשי"ת מואס בו ח"ו. אוי לאותה בושח וכלימה, שמלבד שאינו משלים את תשוקתו וכסופיו עד שיתמלאו לאהבה נצחית, נמצא עוד בבחי' "נְרַגָן מִפְרִיד אֱלֹהִים" ח"ו, באשר שנדמה לו שרק הוא הכוסף וחושק והמתגעגע אחרי השי"ת, אבל אינו מאמין לחז"ל - שבאותה מדה ממש גם השי"ת תאב וכוסף ומתגעגע אחרי האדם. ומה לנו לעשות ולהועיל לאלה אשר עוד לא נקבע בלבבם אמונת חכמים.